Testo digitalizzato da www.torah.it nel 2010
Tutti i diritti sulla digitalizzazione riservati

Testo sacro.
Stampare solo per conservarlo.

Eliminare esclusivamente in ghenizà

IL PENTATEUCO

VOLGARIZZATO E COMMENTATO

DA

SAMUEL DAVID LUZZATTO

PADOVA
1874

47
PARASHAT KI TAVÒ

כו

(א) וְהָיָה כִּי־תָבוֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה וִירִשְׁתָּהּ וְיָשַׁבְתָּ
בָּהּ׃ (ב) וְלָקַחְתָּ מֵרֵאשִׁית׳ כָּל־פְּרִי הָאֲדָמָה
אֲשֶׁר תָּבִיא מֵאַרְצְךָ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן
לָךְ וְשַׂמְתָּ בַטֶּנֶא וְהָלַכְתָּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר
יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם׃ (ג) וּבָאתָ
אֶל־הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּיָּמִים הָהֵם וְאָמַרְתָּ
אֵלָיו הִגַּדְתִּי הַיּוֹם לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי־בָאתִי
אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵינוּ לָתֶת
לָנוּ׃ (ד) וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטֶּנֶא מִיָּדֶךָ וְהִנִּיחוֹ
לִפְנֵי מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ (ה) וְעָנִיתָ וְאָמַרְתָּ
לִפְנֵי׳ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲרַמִּי אֹבֵד אָבִי וַיֵּרֶד
מִצְרַיְמָה וַיָּגָר שָׁם בִּמְתֵי מְעָט וַיְהִי־שָׁם לְגוֹי
גָּדוֹל עָצוּם וָרָב׃ (ו) וַיָּרֵעוּ אֹתָנוּ הַמִּצְרִים
וַיְעַנּוּנוּ וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבֹדָה קָשָׁה׃ (ז) וַנִּצְעַק

XXVI

(1) Quando sarai entrato nella terra ch'il Signore, Iddio tuo, è per darti in retaggio, e la possederai, e v'abiterai; (2) Piglierai delle primizie di tutt'i prodotti del suolo, che avrai raccolti dal tuo terreno, ch'il Signore, Iddio tuo, è per darti, e le porrai in un canestro, e andrai a quel luogo, ch'il Signore, Iddio tuo, avrà eletto per fissarvi la sede del suo nome [del suo culto], (3) E ti recherai al sacerdote che sarà a quei tempi, e dirai a lui: Io dichiaro oggi al Signore, Iddio tuo, che sono entrato nella terra ch'il Signore ha giurato ai nostri padri di dare a noi. (4) Il sacerdote piglierà il canestro dalla tua mano, e lo deporrà dinanzi all'altare del Signore, Iddio tuo. (5) Indi prenderai a dire: Aramei raminghi erano i miei proavi. Passarono in Egitto, e vi fecero dimora in poca gente, ed ivi divennero una grande nazione, forte e numerosa. (6) Gli Egizi ci maltrattarono, e ci afflissero, e ci sottoposero a dura schiavitù. (7) E noi sclamammo al Signore, Iddio dei nostri padri, ed il Signore ascoltò le nostre grida, e vide la nostra miseria, il nostro travaglio, e

(ג) הגדתי היום לה׳ אלהיך כי באתי אל הארץ׳: הנכון כדברי ר׳ עובדיה ספורנו, ונעל הרכסים לבקעה, שהוא כמו כי הגדת היום כי אין לך ערים ועבדים (שמואל ב׳ י״ט ז׳), על ידי המעשה הזה שאתה בוכה על בכך אבשלום המורד בך, אתה מודיע שאינך אוהב כלל את עריך ואת עבדיך הנלחמים בעבורך׳ אף כאן ואמרת לאלין הנחתי הנכורים האלה לאות כי בחתי אל האר׳. (ה) אבי: כולל כל האבות כאחד שהיו

www.tmunot

la nostra oppressione. (8) Ed il Signore ci trasse dall' Egitto, con mano potente e con braccio disteso, con terrore grande, e con segni e miracoli. (9) E ci portò in questo luogo, e ci diede questa terra, terra che scorre latte e miele. (10) Ed ora, ecco ho portato le primizie del prodotto della terra che mi desti, o Signore. — E lo lascerai [il canestro] innanzi al Signore, Iddio tuo, e ti prostrerai innanzi al Signore, Iddio tuo. (11) Indi di tutto il bene ch' il Signore, Iddio tuo, avrà dato a te ed alla tua famiglia, godrai lieto tu, ed il Levita, ed il forestiere vivente fra di te. (12) Quand' avrai terminato di dar (fuori) tutta la decima della tua raccolta, nell' anno terzo, anno della decima, e l' avrai data al Levita, al forestiere, all' orfano ed alla vedova, e n' avranno mangiato nelle tue città a sazietà [v. XIV. 28]; (13) Dirai innanzi al Signore, Iddio tuo: Ho sgombrato di casa mia le cose sacre, ed holle anco date al Levita, ed al forestiere, all' orfano ed alla ve-

לותיות הגרון, עיין מה שכתבתי על בַּהֲשַׁמָּה (ויקרא כ"ו מ"ג); והכני מבטל מה שכתבתי על לַעֲשֵׂר, בַּעֲשֵׂר בנה"ע תקפ"ח עמוד קל"ח — כי תכלה לעשר: ענין הפרשה הזאת מבולבל מאד לשעת רז"ל, שהרי לדבריהם היא מדברת בשלשה מיני מעשרות, אע"פ שהכתוב לא הבדיל ביניהם כלל; כי הנה לדבריהם ונתת ללוי מעשר ראשון, ולגר ליתום ולאלמנה מעשר עני, לא אכלתי באוני זה מעשר שני; והנה הכתוב מזכירו תמיד בלשון יחיד, כאילו אינו אלא אחד: וגם כתיב, לא אכלתי באוני ממנו וגו', נראה שאינו אלא אחד. לפיכך נראה לי שאין הכתוב מדבר אלא במעשר אחד, והוא מעשר שני, הנאכל לבעלים בירושלים, ומפני שהיה קרוב הדבר שלא יספיקו הבעלים לאכלו שם מדי שנה בשנה, היו משהים הנותר משנה לשנה אחרת, והנה התירה התורה לעשות כן עד שלש שנים, אבל בשנה השלישית אם עדיין לא הספיקו הבעלים לאכלו כלו בירושלים לותה תורה שיוציאו אותו בעירם ויתנהו ללוי ולעני. והנה בכל שנה שלישית היה בעל הבית לוקח עמו מה שהיה יכול לאכול בירושלים, והשאר היה מניח בעירו ומוציאו לעניים, ובהיותו בירושלים היה אומר עתה השלמתי לבערו מביתי, כי קצתו אכלתי במשפט, וקצתו נתתי לעניים; והיה המאמר הזה כדברי רז"בם לבלתי יעכבם לעלמו בביתו, כי כשהוא צריך להתודות על זה לפני ה' בהיכלו, לא יוצלהו לבו לשקר; ועיין מה שכתבתי למעלה י"ד כ"ח. ונראה כי אחר שרבו הרמאים הגוזלים מתנות עניים, והיו אומרים לעניים אין לנו שום מותר מעשר שני לתת לכם, כי כבר אכלנוהו בירושלים, גזרו חכמים כי בשנה השלישית לא יפריש מעשר שני אבל המעשר

www.torah.it

אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֶת־
קֹלֵנוּ וַיַּרְא אֶת־עָנְיֵנוּ וְאֶת־עֲמָלֵנוּ וְאֶת־
לַחֲצֵנוּ׃ (ח) וַיּוֹצִאֵנוּ יְהוָה מִמִּצְרַיִם בְּיָד חֲזָקָה
וּבִזְרֹעַ נְטוּיָה וּבְמֹרָא גָדֹל וּבְאֹתוֹת וּבְמֹפְתִים׃
(ט) וַיְבִאֵנוּ אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה וַיִּתֶּן־לָנוּ אֶת־
הָאָרֶץ הַזֹּאת אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ׃ (י) וְעַתָּה
הִנֵּה הֵבֵאתִי אֶת־רֵאשִׁית פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־
נָתַתָּה לִּי יְהוָה וְהִנַּחְתּוֹ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ (יא) וְשָׂמַחְתָּ
בְּכָל־הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן־לְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
וּלְבֵיתֶךָ אַתָּה וְהַלֵּוִי וְהַגֵּר אֲשֶׁר בְּקִרְבֶּךָ׃
ס שני (יב) כִּי תְכַלֶּה לַעְשֵׂר אֶת־כָּל־מַעְשַׂר
תְּבוּאָתְךָ בַּשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁת שְׁנַת הַמַּעְשֵׂר
וְנָתַתָּה לַלֵּוִי לַגֵּר לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה וְאָכְלוּ
בִשְׁעָרֶיךָ וְשָׂבֵעוּ׃ (יג) וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ בִּעַרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן־הַבַּיִת וְגַם נְתַתִּיו

תוציים מגוי אל גוי, והראשון בא מאדם, וקרובין לזה דברי רז"בם. (יב) לַעְשֵׂר: התיבה הזאת איננה מבטין הפעיל, אלא מבטין פיעל, כאילו היה כתוב לְעַשֵּׂר, וזה אחד ממשפטי

לַלֵּוִי וְלַגֵּר לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה כְּכָל־מִצְוָתְךָ
אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי לֹא־עָבַרְתִּי מִמִּצְוֹתֶיךָ וְלֹא
שָׁכָחְתִּי: (יד) לֹא־אָכַלְתִּי בְאֹנִי מִמֶּנּוּ וְלֹא־
בִעַרְתִּי מִמֶּנּוּ בְּטֻמְּא וְלֹא־נָתַתִּי מִמֶּנּוּ לְמֵת
שָׁמַעְתִּי בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהָי עָשִׂיתִי כְּכֹל
אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי: (טו) הַשְׁקִיפָה מִמְּעוֹן קָדְשְׁךָ מִן־
הַשָּׁמַיִם וּבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ אֶת־יִשְׂרָאֵל וְאֵת
הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לָּנוּ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ
לַאֲבֹתֵינוּ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ: ס שלישי
(טז) הַיּוֹם הַזֶּה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מְצַוְּךָ לַעֲשׂוֹת אֶת־
הַחֻקִּים הָאֵלֶּה וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִים וְשָׁמַרְתָּ
וַעֲשִׂיתָ אוֹתָם בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשֶׁךָ: (יז)
אֶת־יְהוָה הֶאֱמַרְתָּ הַיּוֹם לִהְיוֹת לְךָ לֵאלֹהִים
וְלָלֶכֶת בִּדְרָכָיו וְלִשְׁמֹר חֻקָּיו וּמִצְוֹתָיו
וּמִשְׁפָּטָיו וְלִשְׁמֹעַ בְּקֹלוֹ: (יח) וַיהוָה הֶאֱמִירְךָ
הַיּוֹם לִהְיוֹת לוֹ לְעַם סְגֻלָּה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר־לָךְ
וְלִשְׁמֹר כָּל־מִצְוֹתָיו: (יט) וּלְתִתְּךָ עֶלְיוֹן עַל
כָּל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר עָשָׂה לִתְהִלָּה וּלְשֵׁם

dova, il tutto a norma di quanto m'hai comandato; non ho contravvenuto ai tuoi precetti, e non gli ho posti in obblìo. (14) Non ne mangiai quand'io era in lutto, non ne ho fatt'uso quand'io mi trovava in istato d'impurità, e non ne ho impiegato in occasione funebre [cioè ad uso di quel pasto che usavasi dare agli amici, dopo la tumulazione d'un loro congiunto, per indurli a moderare il dolore, e curare la propria conservazione. — La decima doveva mangiarsi in mezzo alla gioja, in omaggio a Dio, datore delle derrate —]: ho ubbidito al Signore, mio Iddio, feci il tutto secondo che mi comandasti. (15) Riguarda deh! dal santo tuo abitacolo, il cielo, e benedici il popol tuo, Israel, e la terra che ci hai data, come giurasti ai padri nostri, terra che scorre latte e miele. (16) Quest'oggi il Signore, Iddio tuo, ti comanda di eseguire questi statuti e (queste) leggi; e tu gli osserverai ed eseguirai, con tutt'il cuore e con tutta l'anima. (17) Tu oggi sublimi il Signore, (cioè professi) ch'egli sarà il tuo Dio, e che tu seguirai le sue vie [i suoi dettami], ed osserverai i suoi statuti, i suoi precetti, e le sue leggi, e gli presterai ubbidienza. (18) Ed il Signore ti sublima oggi, (dichiarando) che tu sarai il popolo suo tesoro, come t'ha promesso, e (dedicato) ad osservare tutt'i suoi precetti. (19) E ch'egli ti ren-

שמפרישים יהיה כלו לענייס. (יד) לא אכלתי באוני ממנו ולא נתתי ממנו
למת: רגילים היו לעשות משתה לכתם את האבלים, כמנהג שמואל ב׳ ג׳ ל״ה,
וירמיה י״ו ז׳, ויחזקאל כ״ד י״ז וכ״ב, והיא הנקראת סעודת הברהה, והמעשר השני
היה משפטו להיות כאכל בשמחה ובטהרה. אבל לפרש שלא אכלו בילדה ועבד על מות
איזים (כדעת המנאר), לא נהירא, כי אמר באוני, כלומר באניותי שהייתי אונן
ממש, ולפי הפירוש ההוא בעבב היה לו לומר; וכן ולא נתתי ממנו למת מורה שעל מת
ממש מדבר; ולבד כי אמו בעונדי ע״ז עבקינן? (יז) האמרת: מלי אמר בערבי
שעניכו לוי ומשלה, אמיר הוא בשיא ומלך, וכן יתאמרו, והמעמר בה.

www.torah.it

וּלְתִפְאֶרֶת וְלִהְיוֹתְךָ עַם־קָדֹשׁ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ
כַּאֲשֶׁר דִּבֵּר׃ פ רביעי

כז

(א) וַיְצַו מֹשֶׁה וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הָעָם לֵאמֹר
שָׁמְרוּ אֶת־כָּל־הַמִּצְוָה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם
הַיּוֹם׃ (ב) וְהָיָה בַּיּוֹם אֲשֶׁר תַּעַבְרוּ אֶת־הַיַּרְדֵּן
אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ וַהֲקֵמֹתָ
לְךָ אֲבָנִים גְּדֹלוֹת וְשַׂדְתָּ אֹתָם בַּשִּׂיד׃ (ג)
וְכָתַבְתָּ עֲלֵיהֶן אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת
בְּעָבְרֶךָ לְמַעַן אֲשֶׁר תָּבֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ

(א) את כל המצוה: היא הקמת המזבח, וכתיבת האבנים וקריאת הברכה והקללה. (ב) והקמות לך אבנים גדולות: כתב רש"י שלשה מיני אבנים וכו', אבל בסוטה (ל"ה ע"ב) לא אמרו כן, אלא אחד שהקים משה בארץ מואב, ואחד שהקים יהושע בתוך הירדן, ואחד שהקים בגלגל; וכבר תמהו על זה התוספות והר"אם, ודע כי בר"ש כ"י על קלף שבידי (בלי שכה ומקום) כתוב כך: שלשה מיני אבנים היו, שנים עשר בירדן, וכנגדן בהר עיבל, והעלום והניאום לגלגל במלון, כדאיתא במסכת סוטה, ובשני כ"י על קלף שביד ידידי היקר ר"י אלמנני (אחד בלי שכה ומקום, ואחד כתב בשנת תמשת אלפים ול"ג, הוא שנת 1273) ובדפוס ישן כתוב בלי שכה ומקום (גם הוא ביד ידידי החכם הנ"ל) כתוב כך: שנים עשר בירדן וכנגדן בהר

derà superiore a tutte le genti da lui create, in lode, rinomanza e gloria; e che sarai un popolo sacro al Signore, Iddio tuo, com'egli promise.

XXVII

(1) Allora Mosè, accompagnato dagli anziani d'Israel, comandò al popolo, con dire: Serbate (nella mente) tutt'il precetto ch'io vi comando oggi. (2) Allora quando sarete passati il Giordano, entrando nella terra ch'il Signore, Iddio tuo, è per darti, ti erigerai delle grandi pietre, e le intonacherai colla calcina. (3) E scriverai sopra di quelle tutte le parole di questa legge, passato che sarai; affinchè tu abbi ad entrare nel paese ch'il Signore, Iddio tuo, è per darti, paese che scorre latte e miele, come ti promise il Signore, Iddio

עיבל, וקיבלום והניאום בגלגל במלון, כדאיתא בסוטה, ולפי הנסתאות האלה דברי רש"י ז"ל מסכימים עם האמור בסוטה אלא שהוא ז"ל השמיט אותן שהקים משה, שאין להן ענין עם פסוק זה, אף על פי שלפי זה איכם עוד שלשה מיני אבנים, אלא שנים. ור' אברהם בקראטא הלוי בס' הזכרון (ליוורנו שנת תר"ה) אולי מפני שראה שאין כאן שלשה מיני אבנים, אלא שנים כתב וז"ל: שנים עשר הקים משה בעבר הירדן בארץ מואב וכנגדן בהר עיבל, וקיבלום והניאום לגלגל למלון, כדאיתא בסוטה, כך היא הגירסא הנכונה. ורבנו בחיי כתב וז"ל: וזהו שכתב רש"י ז"ל בפירוש התומש שלו כמלאת אתה אומר שלשה מיני אבנים היו ע"כ, ואמר כן ממה שאמרו במסכת סוטה ג' מיני אבנים היו וכו' — ולפי זה היה אפשר לומר כי רש"י ז"ל לא כתב אלא שלשה מיני אבנים היו, והשאר איננו אלא תוספת שהוסיפו אחרים בגליון זה בכה וזה בכה, ובאו המעתיקים והכניסו התוספות בתוך הפירוש. ואולם לפי הפשט, הכתוב הזה (והקמות לך אבנים גדולות) איננו מדבר כלל על האבנים שהקים יהושע בירדן, ועל אותן שהוציא מן הירדן והניח אל המלון, ויהושע לא אמר שעשה כל זה כאשר לוה משה, אלא בדבר ה' עשה, רק בסימן ק' בענין בנין המזבח בהר עיבל וכתיבת התורה על האבנים, כתוב: כאשר צוה משה עבד ה'. ושדת אותם בשיד: הכתיבה היתה (כדברי ר' שמעון בסוטה ל"ה) על גבי הסיד, ולא הקקום בגוף האבנים, כי לא היתה הכתיבה לדורות, אלא לשעה, כדי שתהיה התורה לנגד עיניהם בשעת כריתת הברית, בקבלם עליהם הברכה והקללה. (ג) וכתבת: אולי בלעת ר"מ

www.tomdi.it

כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֱלֹהֵי־אֲבֹתֶיךָ לָךְ׃ (ד) וְהָיָה
בְּעָבְרְכֶם אֶת־הַיַּרְדֵּן תָּקִימוּ אֶת־הָאֲבָנִים
הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם בְּהַר
עֵיבָל וְשַׂדְתָּ אוֹתָם בַּשִּׂיד׃ (ה) וּבָנִיתָ שָּׁם
מִזְבֵּחַ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ מִזְבַּח אֲבָנִים לֹא־תָנִיף
עֲלֵיהֶם בַּרְזֶל׃ (ו) אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת תִּבְנֶה אֶת־
מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהַעֲלִיתָ עָלָיו עוֹלֹת
לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ (ז) וְזָבַחְתָּ שְׁלָמִים וְאָכַלְתָּ
שָּׁם וְשָׂמַחְתָּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ (ח) וְכָתַבְתָּ
עַל־הָאֲבָנִים אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת
בַּאֵר הֵיטֵב׃ ס (ט) וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה וְהַכֹּהֲנִים
הַלְוִיִּם אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הַסְכֵּת וּ
וּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל הַיּוֹם הַזֶּה נִהְיֵיתָ לְעָם לַיהוָה

בפירוש יהושע ח׳ שכל דברי התורה האמור כאן ושם הכוונה על הברכה והקללה כמפורש שם: אחרי כן קרא את כל דברי התורה הברכה והקללה. (ד) והיה בעברכם תקימו: איננו אלא כפל ענין שלמעלה, אלא שבא להוסיף שתהיה הקמתם בהר עבל, אבל ושדת אותם בשיד אין ענינו אלא האבנים שכבר שדת אותם וכתבת עליהן כאשר טייחך אותם תקים, ואע״כ אומר ענין אחר, ובנית שם מזבח. (ה) ובנית שם מזבח: לפי הפשט לא נבנה המזבח באותן האבנים ששדו בשיד וכתבו עליהן את התורה, אלא שני ענינים הם: נצטוו להקים אבנים בהר

de' padri tuoi. (4) Queste pietre ch' io vi comando oggi, l'erigerete, passato il Giordano, nel monte Evàl, e le intonacherai colla calcina. (5) Colà fabbricherai eziandio un altare al Signore, Iddio tuo; altare di pietre, sulle quali non alzerai ferro. (6) Di pietre intere fabbricherai l'altare del Signore, Iddio tuo [v. Esodo XX. 22], e arderai sopra di esso olocausti al Signore, Iddio tuo. (7) E scannerai sacrifizi di contentezza, e li mangerai là, e gioirai davanti al Signore, Iddio tuo. (8) E scriverai sulle pietre tutte le parole di questa Legge, in modo ben chiaro. (9) Indi Mosè, accompagnato dai sacerdoti della tribù di Levi, parlò a tutt' Israel, con dire: In quest' oggi tu diventi il popolo del Signore, Iddio tuo [accettando le bene-

עיבל ולכתוב עליהן את התורה שתהיה לנגד עיניהם בברתם הברית; וגם נצטוו לקחת אבנים אחרות ולבנות שם מזבח, ולזבוח עליו זבחים, ולאכול ולשמוח, כמו שהיה דרכם בברתם ברית. ויהושע בספרו סתם ולא פירש ענין הקמת האבנים וכתב (ח׳ ל״ב) ויכתב שם על האבנים את משנה תורת משה, והקורא סבור שהוא על אבני המזבח, ואינו אלא על אבנים גדולות (לא אבנים שלמות) אשר שד והקיש בכתוב בתורה. ובירושלמי בחלקו ר׳ יהודה ור׳ יוסי (תוספות סוטה ל״ה עמוד ב׳ דבור המתחיל כיצד), לר׳ יוסי כתבו התורה על אבני המזבח, ולר׳ יהודה על אבני המלון. (י) כבר אמר למעלה ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה, וכתתה את הברכה על הר גריזים וכו׳. ועתה אחר שביים משנה התורה, כלו׳ זכירת המצות בקילור, בא לברות עמהם הברית על המצות ההן, והתחיל דרך הקדמה היום הזה ה׳ אלהיך מצוך, את ה׳ האמרת היום, וה׳ האמירך, שעכיו עתה תבא אתו בברית לשמור מצותיו, וגם הוא אתך לקיים הבטחותיו, וקודם שיפרש הברכה והקללה לוה אותם על מה שיעשו כשיכנסו לארץ לחדש את הברית הזאת בארץ עצמה, והוא שיכתבו את המצות על האבנים לאות שהם מקבלין אותן עליהם לעשותן, ויבנו מזבח ויזבחו שם לאות כי בשמחה הם באים בברית, ואע״כ הבטיח בהם (הוא יהושע) העומד במקום משה יקרא את הברכה והקללה. והנה כאן משה עצמו הביאם בברית שב׳ אתם נצבים היום וגו׳ לעברך בברית, אבני כורת את הברית הזאת, ואע״פיכ אין זו עיקר כאותה שברת עמהם יהושע, כי כאן לא בנו המזבח ולא כתבו על האבנים, ולא אמרו הלוים ארור האיש, אבל מפני שלא היה משה עובר את הירדן הקדים ועשה מקצת המצוה, והמיץ ליהושע שיזור ויעלימה בבואם לארץ, ואמר וילו משה וזקני ישראל, וכן אח״כ ויצו משה והכהנים הלוים, לירף עמו התשובים שבעם, כדי לעורר לב העם יותר לשמוע

www.torah.it

אֱלֹהֶיךָ׃ (י) וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
וְעָשִׂיתָ אֶת־מִצְוֹתָו* וְאֶת־חֻקָּיו אֲשֶׁר אָנֹכִי
מְצַוְּךָ הַיּוֹם׃ ס המישי (יא) וַיְצַו מֹשֶׁה אֶת־
הָעָם בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר׃ (יב) אֵלֶּה יַעַמְדוּ
לְבָרֵךְ אֶת־הָעָם עַל־הַר גְּרִזִים בְּעָבְרְכֶם אֶת־
הַיַּרְדֵּן שִׁמְעוֹן וְלֵוִי וִיהוּדָה וְיִשָּׂשכָר וְיוֹסֵף
וּבִנְיָמִן׃ (יג) וְאֵלֶּה יַעַמְדוּ עַל־הַקְּלָלָה בְּהַר
עֵיבָל רְאוּבֵן גָּד וְאָשֵׁר וּזְבוּלֻן דָּן וְנַפְתָּלִי׃
(יד) וְעָנוּ הַלְוִיִּם וְאָמְרוּ אֶל־כָּל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל
קוֹל רָם׃ ס (טו) אָרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה
פֶסֶל וּמַסֵּכָה תּוֹעֲבַת יְהוָה מַעֲשֵׂה יְדֵי חָרָשׁ
וְשָׂם בַּסָּתֶר וְעָנוּ כָל־הָעָם וְאָמְרוּ אָמֵן׃ ס
(טו) אָרוּר מַקֵּלֶה אָבִיו וְאִמּוֹ וְאָמַר כָּל־הָעָם
אָמֵן׃ ס (יז) אָרוּר מַסִּיג גְּבוּל רֵעֵהוּ וְאָמַר

מפיו בלימוד ובירואה הברכה והקללה שהוא עתיד לדבר בלזכיהם. (יג) אלה יעמדו לברך את העם וגו׳: לא היו השבטים על ראשי ההריס, אלא מזה ומזה לארון קיים לכל הר גריזים וקיים לכל הר עיבל כאמור ביהושע ח׳. גם אין ספק כי לא היו השבטים הם הם המברכים, א״כ אלה יעמדו לברך את העם אין ענינו אלא מן הכל שיברך המברך את העם, ועל הר גריזים ענינו שתנתן הברכה על ההר,

(*) מצותיו ק׳.

dizioni e maledizioni contenute nel capo seguente]. (10) Ubbidirai dunque al Signore, Iddio tuo, ed eseguirai i suoi precetti e statuti, ch'io ti comando oggi. (11) E Mosè comandò al popolo in quel giorno, con dire: (12) Questi [le seguenti tribù], passato che avrete il Giordano, staranno da quella parte, verso la quale si darà la benedizione al popolo, (cioè) presso il monte Gherizzìm: Simeone, e Levi e Giuda, ed Issachàr e Giuseppe e Binjamìn. (13) E questi staranno dalla parte della maledizione, presso (cioè) al monte Evàl: Ruben, Gad e Ascèr, e Zevulùn, Dan e Naftalì [v. XI. 29]. (14) Incomincieranno i Leviti, e diranno a tutta la gente d'Israel ad alta voce: (15) Maledetto colui che farà un simulacro a scalpello, o a getto, cosa dal Signore abborrita, lavoro delle mani dell'artefice [cioè: indegno quindi d'adorazione], e lo terrà celato! — E tutt'il popolo risponderà, e dirà: Amen! (16) Maledetto chi vilipende suo padre, o sua madre! — E tutto il popolo dirà: Amen! (17) Maledetto chi tira indietro il confine del suo prossimo! — E tutt'il popolo dirà: Amen!

דוגמת וכתן לותס על ראש השעיר, כי הר גריזים שהיה הר עושה פירות יתנו עליו הברכה כאילו משם תבא אל״כ על כל אשר יקים את התורה, וההפך בהר עיבל שהיה מקום ארב. ועל הקללה בהר עיבל לכל הקללה אשר תבתן (במאמר) למען תבוא בהר עיבל. (טו) ארור האיש: יפה אמר הרא״בע כי הברכה היא והיה אם שמוע תשמע, ברוך אתה בעיר, והקללה היא והיה אם לא תשמע, ארור אתה בעיר. ובאמת מה שאמרו הקדמונים שהלוים אמרו שבים עשר ברוך כנגד שבים עשר ארור, ולבד שאין רמז מזה בתורה, הוא גם כן דבר שאין הדעת סובלתו, כי מה טעם לומר ברוך האיש אשר לא ישכב עם אשת אביו, ברוך האיש אשר לא ישכב עם כל בהמה, ברוך האיש אשר לא ישכב עם חותנתו? גם יפה כתב הראב״ע (ולפניו רשב״ם, גם רא״בן בחבן העזר סימן מ״ה) כי כל האזהרות האלו הם על דברים שיוכל אדם לעשותם בסתר, בלי שיודע הדבר לבית דין. ועדיין נשאר לברר מה טעם לאלו האזהרות כאן קודם הברכה והקללה? אבל מצאתי בס׳ יהושע מאמר זר ותמוה, ואחרי העיון בו מצאתי כי בא זה ולמד על זה, ומה שהיה בלתי מובן כאן וכאן, שב ברור וכבון וכאמד וכעיס גם כאן וגם שם. כי הכה ביהושע (ח׳ ל״ג ול״ד) כתוב: וכל ישראל וכו׳ חצי אל מול הר גרזים וכו׳ כאשר צוה משה עבד ה׳ לברך את העם ישראל בראשונה, ואחרי כן קרא את כל דברי התורה הברכה והקללה וגו׳. ומה ענין לברך את העם ישראל בראשונה ואחרי

www.torah.it

(18) Maledetto chi fa errare un cieco per la via! — E tutt'il popolo dirà: Amen! (19) Maledetto chi torce il diritto del forestiere, dell'orfano, o della vedova! — E tutt'il popolo dirà: Amen! (20) Maledetto chi giace colla moglie di suo padre, imperciocchè (ciò facendo) solleva il lembo della veste di suo padre! [v. XXIII. 1] — E tutt'il popolo dirà: Amen! (21) Maledetto chi giace con alcuna bestia! — E tutt'il popolo dirà: Amen! (22) Maledetto chi giace con sua sorella, figlia di suo padre, o figlia di sua madre! — E tutt'il popolo dirà: Amen! (23) Maledetto chi giace con sua suocera! — E tutt'il popolo dirà: Amen! (24) Maledetto chi uccide il suo prossimo in occulto! — E tutt'il popolo dirà: Amen! (25) Maledetto chi riceve donativi, per (condannare e) privare della vita un innocente! — E tutt'il popolo dirà: Amen! (26) Maledetto chi non adempirà ed eseguirà tutte le parole di questa Legge! — E tutt'il popolo dirà: Amen! [Queste imprecazioni individuali concernono misfatti occulti, e sollevano il corpo della nazione da ogni responsabilità per le colpe ad essa ignote; nel mentre che le benedizioni e maledizioni del Capo seguente annunziano premj e castighi non all'individuo, ma all'intero popolo, il quale è fatto responsabile di quei delitti commessi nel suo grembo, i quali malgrado la loro notorietà, rimanessero impuniti].

שהקוטע לא יתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי שאם רוב העם כשרים, גם אם אני קוטע מה בכך? האיש אחד יקטע ועל כל העדה יקלוף? והשנית, שלא יתיאשו העם ויאמרו אבדנו כלנו אבדנו, כי אולי אחד או רבים יקטעו בסתר ועל כל העדה יהיה הקלף. והנה אמירת ארור האיש אשר יקטע בסתר, ברכה היא לכלל האומה, וזה טעם לברך את העם ישראל ברשעוכה. ואמנם ההקדמה הזאת (שהיא קללת הקוטעים בסתר) אמרוה הלוים, ויהא טעם קרא יהושע שלום שיקראו. וכאן הבן שואל למה כעבע הקהל כלו על חטאת עכן? והתשובה כי אין הקהל מחויב לבדוק ולחקור מה עושה כל אחד ואחד בתוך ביתו, ואם ראובן בחדרי משכיתו ישכב עם אחותו או עם בהמתו, אין כל ישראל אחראין עליו; אבל אם הקהל כותכין מתכה לגבוה, חובה עליהם להבקיד פקידים לבלתי יבא אדם ויגנוב מהחרם, וכאן הוא שיהיו כלם אחראים בדבר. (יח) משגה: כמו משגה שריס בדרך רע (משלי כ"ח י), ואם היה כתוב עדרך היה ענינו traviare כמו אל תשגני ממצותיך. (כו) יקים לעשות: יקים ויעשה, כמו ברא אלהים לעשות, ברא ועשה.

www.torah.it

כָּל־הָעָם אָמֵן׃ ס (יח) אָרוּר מַשְׁגֶּה עִוֵּר
בַּדָּרֶךְ וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן׃ ס (יט) אָרוּר
מַטֶּה מִשְׁפַּט גֵּר־יָתוֹם וְאַלְמָנָה וְאָמַר כָּל־
הָעָם אָמֵן׃ (כ) אָרוּר שֹׁכֵב עִם־אֵשֶׁת אָבִיו
כִּי גִלָּה כְּנַף אָבִיו וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן׃ ס
(כא) אָרוּר שֹׁכֵב עִם־כָּל־בְּהֵמָה וְאָמַר כָּל־
הָעָם אָמֵן׃ ס (כב) אָרוּר שֹׁכֵב עִם־אֲחֹתוֹ
בַּת־אָבִיו אוֹ בַת־אִמּוֹ וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן׃
ס (כג) אָרוּר שֹׁכֵב עִם־חֹתְנָתוֹ וְאָמַר כָּל־
הָעָם אָמֵן׃ ס (כד) אָרוּר מַכֵּה רֵעֵהוּ בַּסָּתֶר
וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן׃ ס (כה) אָרוּר לֹקֵחַ
שֹׁחַד לְהַכּוֹת נֶפֶשׁ דָּם נָקִי וְאָמַר כָּל־הָעָם
אָמֵן׃ ס (כו) אָרוּר אֲשֶׁר לֹא־יָקִים אֶת־
דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת לַעֲשׂוֹת אוֹתָם וְאָמַר
כָּל־הָעָם אָמֵן׃ פ

כן קרא הברכה והקללה? — אבל אמתת הענין כך היא: הברכות והקללות הן לכלל האומה, כי כל ישראל ערבים זה לזה, שאם יעלימו עיניהם מן הקוטעים ולא יענישום, יקרה אף ה' על העם כלו; לפיכך רצה ה' להקדים ולהודיעם כי לא יענוש את הקהל כלו על חטאות היחיד אלא מ"מ תהיין גלויות וידועות, אבל הכסתרות לה' הן, והוא יענוש את הקוטע בפרט, וכל העם יהיה נקי. ומזה ימשכו שתי טובות, האחת

כח

(א) וְהָיָה אִם־שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־מִצְוֹתָיו אֲשֶׁר
אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם וּנְתָנְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עֶלְיוֹן
עַל כָּל־גּוֹיֵי הָאָרֶץ: (ב) וּבָאוּ עָלֶיךָ כָּל־
הַבְּרָכוֹת הָאֵלֶּה וְהִשִּׂיגֻךָ כִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: (ג) בָּרוּךְ אַתָּה בָּעִיר וּבָרוּךְ
אַתָּה בַּשָּׂדֶה: (ד) בָּרוּךְ פְּרִי־בִטְנְךָ וּפְרִי
אַדְמָתְךָ וּפְרִי בְהֶמְתֶּךָ שְׁגַר אֲלָפֶיךָ וְעַשְׁתְּרוֹת
צֹאנֶךָ: (ה) בָּרוּךְ טַנְאֲךָ וּמִשְׁאַרְתֶּךָ: (ו) בָּרוּךְ
אַתָּה בְּבֹאֶךָ וּבָרוּךְ אַתָּה בְּצֵאתֶךָ: ששי (ז) יִתֵּן
יְהוָה אֶת־אֹיְבֶיךָ הַקָּמִים עָלֶיךָ נִגָּפִים לְפָנֶיךָ
בְּדֶרֶךְ אֶחָד יֵצְאוּ אֵלֶיךָ וּבְשִׁבְעָה דְרָכִים
יָנוּסוּ לְפָנֶיךָ: (ח) יְצַו יְהוָה אִתְּךָ אֶת־הַבְּרָכָה
בַּאֲסָמֶיךָ וּבְכֹל מִשְׁלַח יָדֶךָ וּבֵרַכְךָ בָּאָרֶץ
אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ: (ט) יְקִימְךָ יְהוָה

XXVIII

(1) Ora, quando ubbidirai al Signore, Iddio tuo, esattamente eseguendo tutt'i suoi precetti ch'io ti comando oggi; il Signore, Iddio tuo, ti renderà superiore a tutte le genti della terra. (2) Verranno sopra di te tutte le seguenti benedizioni, e ti raggiungeranno [quasi correndoti dietro], in premio della tua ubbidienza al Signore, Iddio tuo. (3) Benedetto [prosperoso] sarai nella città e benedetto nella campagna. (4) Benedetto il frutto del tuo ventre, ed il prodotto della tua terra, ed il frutto del tuo bestiame; i parti de' tuoi animali bovini, e le gregge del tuo bestiame minuto. (5) Benedetto il tuo canestro e la tua madia. (6) Benedetto sarai al tuo entrare, e benedetto al tuo uscire. (7) Il Signore porrà in rotta innanzi a te i nemici che insorgessero contro di te; in guisa che dopo esser venuti a te per una via [cioè tutti uniti], fuggiranno d'innanzi a te per sette strade [cioè sparpagliati]. (8) Il Signore ti decreterà la benedizione ne' tuoi granai, ed in ogni cosa, cui porrai mano: e benediratti nella terra, ch' il Signore, Iddio tuo, è per darti. (9) Il Signore t' erigerà a popolo sacro a lui, come ti giurò; poscia che osserverai i comandamenti del Signore, Iddio tuo, e seguirai le sue vie [i suoi dettami].

(ב) והשיגוך: כאילו רודפות אחריך, וכן מפורש למטה (פסוק מ"ה) ורדפוך והשמידוך. (ג) ברוך אתה בעיר: יפה כתב רא"בע סקורה, ויפה כתב המבאר בכל מלאכה וסקורה שאתה עושה בעיר, וכן הביאו רז"ל, ולפיכך למעלה ע"ו ו' על כי ה' אלהיך ברכך כאשר דבר לך שמדבר בהלואת הנכרי אמרו (עיין רש"י) והיכן דבר, והשיגו ברוך אתה בעיר, כי פסוק זה לבדו כולל קצת רמז על הברכה בחומיות ובסקורה. ועדיין אין פירושם מוכרח, כי ההלואה אל הנכרי אין צורך שתהיה בשעות,

www.torah.it

לוֹ לְעַם קָדוֹשׁ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע־לָךְ כִּי תִשְׁמֹר
אֶת־מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהָלַכְתָּ בִּדְרָכָיו׃
(י) וְרָאוּ כָּל־עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם יְהוָה נִקְרָא
עָלֶיךָ וְיָרְאוּ מִמֶּךָּ׃ (יא) וְהוֹתִרְךָ יְהוָה לְטוּבָה
בִּפְרִי בִטְנְךָ וּבִפְרִי בְהֶמְתְּךָ וּבִפְרִי אַדְמָתֶךָ
עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֶיךָ לָתֶת
לָךְ׃ (יב) יִפְתַּח יְהוָה ׀ לְךָ אֶת־אוֹצָרוֹ הַטּוֹב
אֶת־הַשָּׁמַיִם לָתֵת מְטַר־אַרְצְךָ בְּעִתּוֹ וּלְבָרֵךְ
אֵת כָּל־מַעֲשֵׂה יָדֶךָ וְהִלְוִיתָ גוֹיִם רַבִּים וְאַתָּה
לֹא תִלְוֶה׃ (יג) וּנְתָנְךָ יְהוָה לְרֹאשׁ וְלֹא לְזָנָב
וְהָיִיתָ רַק לְמַעְלָה וְלֹא תִהְיֶה לְמַטָּה כִּי־

DEUTERONOMIO XXVIII

(10) E tutt' i popoli della terra scorgeranno che tu appartieni al Signore, e ti temeranno. (11) Il Signore ti farà avanzare [superare altrui] in prosperità, nel frutto del tuo ventre, e nel frutto del tuo bestiame, e nel prodotto della tua terra, su quella terra ch' il Signore ha giurato a' tuoi padri di darti. (12) Il Signore ti aprirà il suo tesoro buono, il cielo, per dare alla tua terra la pioggia al suo tempo, e per benedire ogni lavoro della tua mano; cosicchè potrai prestare a molte genti, e non avrai d' uopo di prendere in prestito. (13) Il Signore ti renderà capo e non mai coda; e sarai sempre al di

(י) כי שם ה׳ נקרא חלא בדגש תירוש ויגהר, והם דברים התלויים בברכת המזון.

תִּשְׁמַע אֶל־מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר אָנֹכִי
מְצַוְּךָ הַיּוֹם לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת׃ (יד) וְלֹא תָסוּר
מִכָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם
יָמִין וּשְׂמֹאול לָלֶכֶת אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים
לָעָבְדָם׃ פ (טו) וְהָיָה אִם־לֹא תִשְׁמַע בְּקוֹל
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־מִצְוֹתָיו
וְחֻקֹּתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם וּבָאוּ עָלֶיךָ
כָּל־הַקְּלָלוֹת הָאֵלֶּה וְהִשִּׂיגוּךָ׃ (טז) אָרוּר אַתָּה
בָּעִיר וְאָרוּר אַתָּה בַּשָּׂדֶה׃ (יז) אָרוּר טַנְאֲךָ
וּמִשְׁאַרְתֶּךָ׃ (יח) אָרוּר פְּרִי־בִטְנְךָ וּפְרִי אַדְמָתֶךָ
שְׁגַר אֲלָפֶיךָ וְעַשְׁתְּרֹת צֹאנֶךָ׃ (יט) אָרוּר אַתָּה

DEUTERONOMIO XXVIII

sopra, non mai al di sotto; quando sarai ubbidiente ai precetti del Signore, Iddio tuo, ch' io ti comando oggi, osservandoli ed eseguendoli; (14) Senza scostarti a destra o a sinistra da tutte le cose ch' io vi comando oggi, per seguire altri dèi e prestar loro culto. (15) Se poi non ubbidirai al Signore, Iddio tuo, per eseguire accuratamente tutt' i suoi precetti e statuti, ch' io ti comando oggi; verranno sopra di te tutte le seguenti maledizioni e ti raggiungeranno. (16) Maledetto sarai nella città, e maledetto nella campagna. (17) Maledetto il tuo canestro e la tua madia. (18) Maledetto il frutto del tuo ventre, ed il prodotto della tua terra; i parti de' tuoi animali bovini, e le gregge del tuo bestiame minuto. (19) Ma-

www.torah.it

בְּבֹאֶךָ וְאָרוּר אַתָּה בְּצֵאתֶךָ׃ (כ) יְשַׁלַּח יְהוָה׃
בְּךָ אֶת־הַמְּאֵרָה אֶת־הַמְּהוּמָה וְאֶת־הַמִּגְעָרֶת
בְּכָל־מִשְׁלַח יָדְךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה עַד הִשָּׁמְדְךָ
וְעַד־אֲבָדְךָ מַהֵר מִפְּנֵי רֹעַ מַעַלְלֶיךָ אֲשֶׁר
עֲזַבְתָּנִי׃ (כא) יַדְבֵּק יְהוָה בְּךָ אֶת־הַדָּבֶר עַד
כַּלֹּתוֹ אֹתְךָ מֵעַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־אַתָּה בָא־שָׁמָּה
לְרִשְׁתָּהּ׃ (כב) יַכְּכָה יְהוָה בַּשַּׁחֶפֶת וּבַקַּדַּחַת
וּבַדַّלֶּקֶת וּבַחַרְחֻר וּבַחֶרֶב וּבַשִּׁדָּפוֹן וּבִירָקוֹן
וּרְדָפוּךָ עַד אָבְדֶךָ׃ (כג) וְהָיוּ שָׁמֶיךָ אֲשֶׁר עַל־
רֹאשְׁךָ נְחֹשֶׁת וְהָאָרֶץ אֲשֶׁר־תַּחְתֶּיךָ בַּרְזֶל׃
(כד) יִתֵּן יְהוָה אֶת־מְטַר אַרְצְךָ אָבָק וְעָפָר
מִן־הַשָּׁמַיִם יֵרֵד עָלֶיךָ עַד הִשָּׁמְדֶךָ׃ (כה) יִתֶּנְךָ
יְהוָה׃ נִגָּף לִפְנֵי אֹיְבֶיךָ בְּדֶרֶךְ אֶחָד תֵּצֵא
אֵלָיו וּבְשִׁבְעָה דְרָכִים תָּנוּס לְפָנָיו וְהָיִיתָ

עליך: כמו רק יקרא שמך עליכו (ישעיה ד׳ א׳). (כב) שחפת וקדחת: בפרשת בחקותי כראה שהם חלאים בתבואה, עיין שם, וכן שדפון וירקון פירשם רש״י מוכות התבואה וכן כראה בעמוס ד׳ ט׳, וקני ב׳ י״ז, ושדפון ל׳ שדופות קדים, וכן ושדפה

(*) ונטוקרים קרי.

ledetto sarai al tuo entrare, e maledetto al tuo uscire. (20) Il Signore manderà in te la maledizione, lo scompiglio e la disdetta, in ogni cosa ch' intraprenderai; in guisa che sarai in breve rovinato e perduto, a cagione del malvagio tuo operare, dell' avermi (cioè) abbandonato. (21) Il Signore attaccherà in te la peste, in guisa ch' essa ti estermini d' in su la terra, alla cui conquista tu sei per andare. (22) Il Signore ti percoterà colla tisi e colla febbre e coll' ardore, e coll' arsura e coll' aridità, e colla filiggine e colla ruggine [tutte malattie dei vegetabili], le quali ti perseguiteranno, sinchè sarai perduto [rovinato, per la penuria dei viveri]. (23) Il cielo che avrai sul capo si farà di rame, e la terra che ti starà sotto diverrà di ferro. (24) Il Signore cangerà la pioggia del tuo paese in polvere e terra; dal cielo [cioè portate dai venti] scenderanno sopra di te, in guisa che sarai rovinato. (25) Il Signore ti metterà in rotta davanti al tuo nemico: per una via uscirai contro di lui, e per sette strade fuggirai innanzi a lui; e diverrai oggetto di raccapriccio a tutt' i reami della

לפני קמה (מלכים ב׳ י״ט כ״ו) וַאֲסַדֵּם בערבי שחור, וכן וַבַּחֲרֶב אין ספק שאינו חולי בלבד, אלא ל׳ קֶרֶב והוא גורם הפסד התבואה. (כג) והיו שמיך: מה שכתב כאן רש״י קללות הללו משה מפי עצמו אמרן, הם דברי התלמוד במגלה דף ל״א, ולגירסת הרי״ף הם דברי תנאי; ואמר דברי רש״י שברשעוכות הוא אומר שמיכם כברזל וכו׳, הוא מתורת כהנים פרשת בחקותי. ובפרשת בחקותי (ויקרא כ״ו י״ט) כתב רש״י זו קשה משל משה וכו׳, אבל בתורת כהנים אין כתוב כך, אלא זו קשה מאחרונה. ודבר זה המיוחס לתנאי דבר תמוה הוא מאד, והתוספות כתבו: משה מעצמו אמרן, וברוח הקדש, והר״ן כתב שהסכים הקב״ה שיכתבו בתורה. ולפי האמת דבר זה המיוחס לתנאי אין לו על מה שיסמוך, שהרי בפסוק כ׳ כתוב מפני רוע מעלליך אשר עזבתני, ולא אשר עזבת את ה׳. ומכל מקום מכאן יש ללמוד איך היתה התקירה הפשית אצל קדמוניכו, שאף על פי שחכמי המשנה אמרו בברייתא (סנהדרין ל״ט) כי דבר ה׳ בזה זה האומר אין תורה מן השמים, ואפילו כל התורה כלה מן השמים חוץ מפסוק זה שלא אמרו הק״בה, אלא משה מפי עצמו זה הוא כי דבר ה׳ בזה; אע״פ כן לא כחשו חכמי התלמוד לומר כי קללות שבמשנה תורה משה מפי עצמו אמרן. (כד) יתן ה׳ את מטר וגו׳: על ידי הקורבן הערב והרוח. (כה) זעוה: כמו

www.torah.at

לְזַעֲוָה לְכֹל מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ׃ (כו) וְהָיְתָה
נִבְלָתְךָ לְמַאֲכָל לְכָל־עוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְבֶהֱמַת
הָאָרֶץ וְאֵין מַחֲרִיד׃ (כז) יַכְּךָ יְהוָה בִּשְׁחִין
מִצְרַיִם וּבַעֳפָלִים* וּבַגָּרָב וּבֶחָרֶס אֲשֶׁר לֹא־
תוּכַל לְהֵרָפֵא׃ (כח) יַכְּךָ יְהוָה בְּשִׁגָּעוֹן
וּבְעִוָּרוֹן וּבְתִמְהוֹן לֵבָב׃ (כט) וְהָיִיתָ מְמַשֵּׁשׁ
בַּצָּהֳרַיִם כַּאֲשֶׁר יְמַשֵּׁשׁ הָעִוֵּר בָּאֲפֵלָה וְלֹא
תַצְלִיחַ אֶת־דְּרָכֶיךָ וְהָיִיתָ אַךְ עָשׁוּק וְגָזוּל
כָּל־הַיָּמִים וְאֵין מוֹשִׁיעַ׃ (ל) אִשָּׁה תְאָרֵשׂ וְאִישׁ
אַחֵר יִשְׁגָּלֶנָּה* בַּיִת תִּבְנֶה וְלֹא־תֵשֵׁב בּוֹ

DEUTERONOMIO XXVIII

terra. (26) Ed il tuo cadavere servirà di pasto a tutt'i volatili del cielo, ed alle bestie della terra, senza che alcuno le inquieti. (27) Il Signore ti percoterà colle ulcere egiziane, e coll'emorroidi, e colla rogna, e colla scabbia secca, in guisa da non poterne guarire. (28) Percoteratti il Signore di demenza, di cecità, e di torpore della mente. (29) Andrai tastone nel mezzodì, come fa il cieco (che vive) nelle tenebre, senza mai prosperare nelle tue imprese; e sarai del tutto defraudato e spogliato in ogni tempo, senza chi ti difenda. (30) Impalmerai una donna, ed altri la godrà: fabbricherai

זועה, מן ולא זע. (כט) והיית ממשש וגו׳: דרך משל. (לו) עיין למעלה ד׳ כ״ח.

(*) ובטחורים קרי.
(*) ישכבנה קרי.

כֶּרֶם תִּטַּע וְלֹא תְחַלְּלֶנּוּ׃ (לא) שׁוֹרְךָ טָבוּחַ
לְעֵינֶיךָ וְלֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ חֲמֹרְךָ גָּזוּל מִלְּפָנֶיךָ
וְלֹא יָשׁוּב לָךְ צֹאנְךָ נְתֻנוֹת לְאֹיְבֶיךָ וְאֵין לְךָ
מוֹשִׁיעַ׃ (לב) בָּנֶיךָ וּבְנֹתֶיךָ נְתֻנִים לְעַם אַחֵר
וְעֵינֶיךָ רֹאוֹת וְכָלוֹת אֲלֵיהֶם כָּל־הַיּוֹם וְאֵין
לְאֵל יָדֶךָ׃ (לג) פְּרִי אַדְמָתְךָ וְכָל־יְגִיעֲךָ יֹאכַל
עַם אֲשֶׁר לֹא־יָדַעְתָּ וְהָיִיתָ רַק עָשׁוּק וְרָצוּץ
כָּל־הַיָּמִים׃ (לד) וְהָיִיתָ מְשֻׁגָּע מִמַּרְאֵה עֵינֶיךָ
אֲשֶׁר תִּרְאֶה׃ (לה) יַכְּךָ יְהוָה בִּשְׁחִין רָע
עַל־הַבִּרְכַּיִם וְעַל־הַשֹּׁקַיִם אֲשֶׁר לֹא־תוּכַל

DEUTERONOMIO XXVIII

una casa, e non vi abiterai; pianterai una vigna, e non la profanerai [non comincerai a goderne il prodotto, v. XX, 6]. (31) Il tuo bue verrà macellato sotto i tuoi occhi, e tu non ne mangerai; il tuo asino verrà rapito d'innanzi a te, nè più tornerà ad esser tuo; le tue pecore diventeranno proprietà de' tuoi nemici, senza chi ti difenda. (32) I tuoi figliuoli e le tue figliuole passeranno in potere d'altro popolo, alla vista de' tuoi stessi occhi, i quali si struggeranno per essi incessantemente (nel desiderio di rivederli), ma tu non avrai forza (per farli tornare). (33) Un popolo (ch'era) a te sconosciuto godrassi il prodotto della tua terra, ed ogni tua fatica; e sarai del tutto angariato e vessato in ogni tempo. (34) E diverrai forsennato, per le cose che t'accadrà di vedere. (35) Percoteratti il Signore con una eruzione maligna ed insana-

www.hebrew.it

לְהַרְפֵּא מִכַּף רַגְלְךָ וְעַד קָדְקֳדֶךָ׃ (לו) יוֹלֵךְ
יְהוָה אֹתְךָ וְאֶת־מַלְכְּךָ אֲשֶׁר תָּקִים עָלֶיךָ
אֶל־גּוֹי אֲשֶׁר לֹא־יָדַעְתָּ אַתָּה וַאֲבֹתֶיךָ וְעָבַדְתָּ
שָׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים עֵץ וָאָבֶן׃ (לז) וְהָיִיתָ לְשַׁמָּה
לְמָשָׁל וְלִשְׁנִינָה בְּכֹל הָעַמִּים אֲשֶׁר־יְנַהֲגְךָ
יְהוָה שָׁמָּה׃ (לח) זֶרַע רַב תּוֹצִיא הַשָּׂדֶה וּמְעַט
תֶּאֱסֹף כִּי יַחְסְלֶנּוּ הָאַרְבֶּה׃ (לט) כְּרָמִים תִּטַּע
וְעָבַדְתָּ וְיַיִן לֹא־תִשְׁתֶּה וְלֹא תֶאֱגֹר כִּי
תֹאכְלֶנּוּ הַתֹּלָעַת׃ (מ) זֵיתִים יִהְיוּ לְךָ בְּכָל־
גְּבוּלֶךָ וְשֶׁמֶן לֹא תָסוּךְ כִּי יִשַּׁל זֵיתֶךָ׃

DEUTERONOMIO XXVIII

bile, alle ginocchia ed alle gambe, (anzi) dalla pianta del piede, sino alla sommità della testa. (36) Il Signore farà andare te, ed il tuo re che avrai innalzato sopra di te, presso una nazione (ch'era) ignota a te ed ai padri tuoi; e colà presterai culto ad altri dèi, di legno e di pietra. (37) E sarai oggetto di stupore, di proverbio, e di favola, presso tutt'i popoli, dove il Signore ti trasporterà. (38) Molta sementa porterai in campagna, e poco raccoglierai, poichè (il prodotto) sarà consumato dalle locuste. (39) Pianterai vigne e le lavorerai, ma non berai vino, nè incantinerai, poichè (il prodotto) sarà mangiato dai vermi. (40) Olivi avrai in tutto il tuo territorio, ma non avrai olio da ungerti, perchè le tue olive cadranno im-

(לח) ירחסלנו: הארבה, פרעי מגל הארבה, ומקד ממיכו נקרא חסיל. (מז) עד

(מא) בָּנִים וּבָנוֹת תּוֹלִיד וְלֹא־יִהְיוּ לָךְ כִּי יֵלְכוּ
בַּשֶּׁבִי׃ (מב) כָּל־עֵצְךָ וּפְרִי אַדְמָתְךָ יְיָרֵשׁ
הַצְּלָצַל׃ (מג) הַגֵּר אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ יַעֲלֶה עָלֶיךָ
מַּעְלָה מַּעְלָה וְאַתָּה תֵּרֵד מַּטָּה מַּטָּה׃ (מד) הוּא
יַלְוְךָ וְאַתָּה לֹא תַלְוֶנּוּ הוּא יִהְיֶה לְרֹאשׁ
וְאַתָּה תִּהְיֶה לְזָנָב׃ (מה) וּבָאוּ עָלֶיךָ כָּל־
הַקְּלָלוֹת הָאֵלֶּה וּרְדָפוּךָ וְהִשִּׂיגוּךָ עַד
הִשָּׁמְדֶךָ כִּי־לֹא שָׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
לִשְׁמֹר מִצְוֹתָיו וְחֻקֹּתָיו אֲשֶׁר צִוָּךְ׃ (מו) וְהָיוּ
בְךָ לְאוֹת וּלְמוֹפֵת וּבְזַרְעֲךָ עַד־עוֹלָם׃

DEUTERONOMIO XXVIII

mature. (41) Figli e figlie procreerai, ma non gli avrai, perciocchè andranno in cattività. (42) Tutt'i tuoi alberi, ed il prodotto del tuo terreno, diserterà il grillo stridulo. (43) Il forestiero vivente fra di te si alzerà al di sopra di te alto alto, e tu scenderai giù giù. (44) Egli t'impresterà, e tu non impresterai a lui; egli diventerà il capo, e tu diventerai la coda. (45) Tutte queste maledizioni verranno sopra di te, t'inseguiranno e raggiungeranno, in guisa che ne sarai rovinato; posciachè non avrai ubbidito al Signore, Iddio tuo, per osservare i precetti e gli statuti ch'egli t'impose. (46) Esse [maledizioni] effettuerannosi in te e nella tua progenie in perpetuo [cioè sinchè durerà la rea condotta, vedi Capo XXX],

www.torah.it

(מו) תַּחַת אֲשֶׁר לֹא־עָבַדְתָּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
בְּשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵבָב מֵרֹב כֹּל׃ (מח) וְעָבַדְתָּ
אֶת־אֹיְבֶיךָ אֲשֶׁר יְשַׁלְּחֶנּוּ יְהוָה בָּךְ בְּרָעָב
וּבְצָמָא וּבְעֵירֹם וּבְחֹסֶר כֹּל וְנָתַן עֹל בַּרְזֶל
עַל־צַוָּארֶךָ עַד הִשְׁמִידוֹ אֹתָךְ׃ (מט) יִשָּׂא יְהוָה
עָלֶיךָ גּוֹי מֵרָחוֹק מִקְצֵה הָאָרֶץ כַּאֲשֶׁר יִדְאֶה
הַנָּשֶׁר גּוֹי אֲשֶׁר לֹא־תִשְׁמַע לְשֹׁנוֹ׃ (נ) גּוֹי עַז
פָּנִים אֲשֶׁר לֹא־יִשָּׂא פָנִים לְזָקֵן וְנַעַר לֹא יָחֹן׃
(נא) וְאָכַל פְּרִי בְהֶמְתְּךָ וּפְרִי־אַדְמָתְךָ עַד

DEUTERONOMIO XXVIII

in modo (da servire) di segno e d'esempio. (47) In cambio che non hai servito il Signore, Iddio tuo, (quando vivevi) nell'allegrezza e nella contentezza del cuore, in mezzo, all'abbondanza d'ogni cosa; (48) Dovrai servire il nemico ch'il Signore manderà contro di te, in mezzo alla fame ed alla sete, ed alla nudità, ed alla penuria d'ogni cosa; e quegli ti porrà sul collo un giogo di ferro, in guisa da distruggerti. (49) Il Signore porterà addosso a te una gente da lungi, dall'estremità della terra, come vola l'aquila; gente di cui non intenderai il linguaggio; (50) Gente di fiero aspetto, che non rispetta il vecchio, nè ha pietà del giovinetto. (51) La quale mangerà il frutto del tuo bestiame ed il prodotto della tua terra, in guisa che tu sii rovinato; non lasciandoti nè grano,

עולם: כל זמן שיתמיד המרי, ע' למטה סימן ל'. (מט) ישא ה' עליך: כאילו

הִשְׁמִדְךָ אֲשֶׁר לֹא־יַשְׁאִיר לְךָ דָּגָן תִּירוֹשׁ
וְיִצְהָר שְׁגַר אֲלָפֶיךָ וְעַשְׁתְּרֹת צֹאנֶךָ עַד
הַאֲבִידוֹ אֹתָךְ׃ (נב) וְהֵצַר לְךָ בְּכָל־שְׁעָרֶיךָ
עַד רֶדֶת חֹמֹתֶיךָ הַגְּבֹהֹת וְהַבְּצֻרוֹת אֲשֶׁר
אַתָּה בֹטֵחַ בָּהֵן בְּכָל־אַרְצֶךָ וְהֵצַר לְךָ בְּכָל־
שְׁעָרֶיךָ בְּכָל־אַרְצְךָ אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
לָךְ׃ (נג) וְאָכַלְתָּ פְרִי־בִטְנְךָ בְּשַׂר בָּנֶיךָ וּבְנֹתֶיךָ
אֲשֶׁר נָתַן־לְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּמָצוֹר וּבְמָצוֹק
אֲשֶׁר־יָצִיק לְךָ אֹיְבֶךָ׃ (נד) הָאִישׁ הָרַךְ בְּךָ וְהָעָנֹג
מְאֹד תֵּרַע עֵינוֹ בְּאָחִיו וּבְאֵשֶׁת חֵיקוֹ וּבְיֶתֶר

DEUTERONOMIO XXVIII

nè mosto, nè olio, nè i parti de' tuoi animali bovini: nè le gregge del tuo bestiame minuto, a tale da ridurti in estrema miseria. (52) Ti assedierà in tutte le tue città, di maniera che le tue mura alte e forti, in cui confidavi, dovranno cedere, (e ciò) per tutto il tuo paese, dato a te dal Signore, Iddio tuo. (53) E tu, nell'assedio e nell'angustia, in cui ti porrà il tuo nemico, mangerai il frutto del tuo ventre, la carne dei figli e delle figlie, ch'il Signore, Iddio tuo, t'avrà dati. (54) Quegli che fra di te era l'uomo più molle e delicatissimo, sarà avaro verso il proprio fratello, e verso la donna del suo seno, e

www.torah.it

האל ישא אותו על ככפי כשריס לבוא עליך מרחוק. (נב) והצר לך — עד רדת: הקוויות יורדות דרך מעל כשאין יושבי העיר יכולים עוד לסבול המצור ונתכים ביד אויב.

בָּנָיו אֲשֶׁר יוֹתִיר׃ (נח) מִתֵּת׳ לְאַחַד מֵהֶם
מִבְּשַׂר בָּנָיו אֲשֶׁר יֹאכֵל מִבְּלִי הִשְׁאִיר־לוֹ
כֹּל בְּמָצוֹר וּבְמָצוֹק אֲשֶׁר יָצִיק לְךָ אֹיִבְךָ
בְּכָל־שְׁעָרֶיךָ׃ (נט) הָרַכָּה בְךָ וְהָעֲנֻגָּה אֲשֶׁר
לֹא־נִסְּתָה כַף־רַגְלָהּ הַצֵּג עַל־הָאָרֶץ מֵהִתְעַנֵּג
וּמֵרֹךְ תֵּרַע עֵינָהּ בְּאִישׁ חֵיקָהּ וּבִבְנָהּ וּבְבִתָּהּ׃
(נז) וּבְשִׁלְיָתָהּ הַיּוֹצֵת׳* מִבֵּין רַגְלֶיהָ וּבְבָנֶיהָ
אֲשֶׁר תֵּלֵד כִּי־תֹאכְלֵם בְּחֹסֶר־כֹּל בַּסֵּתֶר
בְּמָצוֹר וּבְמָצוֹק אֲשֶׁר יָצִיק לְךָ אֹיִבְךָ בִּשְׁעָרֶיךָ׃

DEUTERONOMIO XXVIII

verso gli altri suoi figli che lascerà in vita. (55) In guisa da non far parte con alcuno di essi della carne dei proprj figli ch' ei mangerà, perchè null' altro gli resterebbe [onde cibarsi], nell' assedio e nella distretta, in cui ti porrà il tuo nemico in tutte le tue città. (56) Colei che fra di te era la donna più molle e delicata, di cui la pianta del piede non era abituata a posarsi sulla terra, per delicatezza e mollezza, sarà avara verso l' uomo del suo seno, e verso il proprio figlio e la propria figlia. (57) Persino in quanto alla secondina, uscitale di mezzo ai piedi, ed ai bambini da lei partoriti; poichè in mancanza d' ogni cosa, li mangerà di nascosto, nell' assedio e nella

(נו) ובבנה ובבתה: הגדוליס. תרע עינה: בכל דבר ומפילו בשליתס שלא תרגס

(*) קסר מ׳.

(נח) אִם־לֹא תִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־דִּבְרֵי
הַתּוֹרָה הַזֹּאת הַכְּתֻבִים בַּסֵּפֶר הַזֶּה לְיִרְאָה
אֶת־הַשֵּׁם הַנִּכְבָּד וְהַנּוֹרָא הַזֶּה אֵת יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ׃ (נט) וְהִפְלֵא יְהוָה אֶת־מַכֹּתְךָ וְאֶת
מַכּוֹת זַרְעֶךָ מַכּוֹת גְּדֹלֹת וְנֶאֱמָנוֹת וְחֳלָיִם
רָעִים וְנֶאֱמָנִים׃ (ס) וְהֵשִׁיב בְּךָ אֵת כָּל־מַדְוֵה
מִצְרַיִם אֲשֶׁר יָגַרְתָּ מִפָּנֶיהָם וְדָבְקוּ בָךְ׃
(סא) גַּם כָּל־חֳלִי וְכָל־מַכָּה אֲשֶׁר לֹא כָתוּב
בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֹּאת יַעֲלֵם יְהוָה עָלֶיךָ עַד
הִשָּׁמְדֶךָ׃ (סב) וְנִשְׁאַרְתֶּם בִּמְתֵי מְעָט* תַּחַת

DEUTERONOMIO XXVIII

distretta, in cui ti porrà il tuo nemico nelle tue città. (58) Se tu non avrai cura d' eseguire tutte le parole di questa Legge, scritte in questo libro; d' adorare (cioè) questo Nome glorioso e tremendo, il Signore, Iddio tuo: (59) Il Signore renderà straordinarj i tuoi flagelli, e quelli della tua progenie; (ti manderà) flagelli grandi ed ostinati, e maligne ed ostinate infermità. (60) Farà tornare fra di te tutt' i morbi egiziani, dei quali avevi paura, e resteranno attaccati [endemici] in te. (61) Ed anche ogni altra infermità ed ogni altro flagello, non scritti nel libro di questa Legge, farà il Signore che venganti addosso, in guisa che tu rimanga rovinato. (62) E resterete

(*) קיצ׳ נ״זק.

www.torah.it

אֲשֶׁר הֱיִיתֶם כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לָרֹב כִּי־לֹא
שָׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ (סג) וְהָיָה כַּאֲשֶׁר־
שָׂשׂ יְהוָה עֲלֵיכֶם לְהֵיטִיב אֶתְכֶם וּלְהַרְבּוֹת
אֶתְכֶם כֵּן יָשִׂישׂ יְהוָה עֲלֵיכֶם לְהַאֲבִיד אֶתְכֶם
וּלְהַשְׁמִיד אֶתְכֶם וְנִסַּחְתֶּם מֵעַל הָאֲדָמָה
אֲשֶׁר־אַתָּה בָא־שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ׃ (סד) וְהֶפִיצְךָ
יְהוָה בְּכָל־הָעַמִּים מִקְּצֵה הָאָרֶץ וְעַד־קְצֵה
הָאָרֶץ וְעָבַדְתָּ שָׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא־
יָדַעְתָּ אַתָּה וַאֲבֹתֶיךָ עֵץ וָאָבֶן׃ (סה) וּבַגּוֹיִם
הָהֵם לֹא תַרְגִּיעַ וְלֹא־יִהְיֶה מָנוֹחַ לְכַף־רַגְלֶךָ

DEUTERONOMIO XXVIII

poca gente, dopo essere stati in moltitudine paragonabile alle stelle del cielo; (e ciò) per non avere ubbidito al Signore, Iddio tuo. (63) E come (per l'innanzi) il Signore godeva nel beneficarvi e rendervi numerosi, così godrà il Signore nel perdervi e distruggervi; e sarete divelti d'in su la terra alla cui conquista tu sei per andare. (64) Ed il Signore ti spargerà fra tutt'i popoli, dall'una all'altra estremità della terra; e colà presterai culto ad altri dèi, ignoti a te ad a'padri tuoi, di legno e di pietra. (65) E presso quelle nazioni non avrai requie, nè la pianta del tuo piede avrà riposo; ma il Signore ti darà colà un cuore tremante e struggimento degli occhi [cioè un aspettare e non venire], e disfacimento del-

וְנָתַן יְהוָה לְךָ שָׁם לֵב רַגָּז וְכִלְיוֹן עֵינַיִם
וְדַאֲבוֹן נָפֶשׁ׃ (סו) וְהָיוּ חַיֶּיךָ תְּלֻאִים לְךָ מִנֶּגֶד
וּפָחַדְתָּ לַיְלָה וְיוֹמָם וְלֹא תַאֲמִין בְּחַיֶּיךָ׃
(סז) בַּבֹּקֶר תֹּאמַר מִי־יִתֵּן עֶרֶב וּבָעֶרֶב תֹּאמַר
מִי־יִתֵּן בֹּקֶר מִפַּחַד לְבָבְךָ אֲשֶׁר תִּפְחָד*

DEUTERONOMIO XXVIII

l'anima. (66) La tua vita sarà appesa in distanza da te [vale a dire: non sarai a portata di sorvegliarla e difenderla, quasi fosse lungi da te]: vivrai cioè in paura di notte e di giorno, senz'esser mai sicuro della tua vita. (67) Di mattina dirai: Oh fosse questa sera! — e la sera dirai: Fosse domattina! — a motivo dei timori, che avrai internamente, e delle cose che

לחלקה עמהם. ובבניה: הקטנים שתלד ותאכלם. (סו) והיו חייך וגו': שלא תוכל להסירם ממקום תלייתם ולהניחם לידך, וקרוב לזה בבת"הש; ועתה (ליל ד' שבע תר"כא) כ"ל תראה חייך תלויים וקרובים לנפול ולא תוכל לתמוך בהם שלא יפלו, כי הם מנגד ורחוקים ממך. דרך מליצת השיר הוא מפריד האדם בחייו ואומר שהאדם רואה חייו בסכנה ולא יוכל להצילם. ואח"כ מפרש המליצה באמרו ופחדת לילה ויומם ולא תאמין בחייך. ואחר עיון ארוך ראיתי כי שרש תלה בכל המקומות אשר נמצא שם נאמר על דבר קבוע ובלתי קרוב לנפול (ואין סתירה לזה ממה שפירשתי על קללת אלהים תלוי ולא תעמוד את אדמתך כי הפגר התלוי יפול מפני שהוא מתקלקל בסבות חלוכיות לא מצד היותו תלוי), וגם ועמי תלואים פרשתיו סמוכים. ומה שכתב רש"י כל ספק קרוי תלוי; הוא בלשון חכמים, ולא בלשון מקרא. והמבאר לבת"הש כתב כדבר התלוי באויר שאין לסמוך עליו. וכן קלעריקוס כתב כדבר התלוי בחוט, וזה תוספת שהוסיפו מלבם, ואין רמז ממנו בכתוב. וכ"ל שהכוונה חייך יהיו קבועים במקום רחוק ממך, שלא תוכל להשגיח עליהם ולשמרם, וקרוב לזה השליך את כפשו מכנד (שופטים ט' י"ז) שלא חש לשמירת גופו.

(*) קמ"ל בז"ק.

www.torah.it

וּמִמַּרְאֵה עֵינֶיךָ אֲשֶׁר תִּרְאֶה׃ (סח) וְהֶשִׁיבְךָ
יְהוָה מִצְרַיִם בָּאֳנִיּוֹת בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אָמַרְתִּי
לְךָ לֹא־תֹסִיף עוֹד לִרְאֹתָהּ וְהִתְמַכַּרְתֶּם שָׁם
לְאֹיְבֶיךָ לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת וְאֵין קֹנֶה׃ ס
(סט) אֵלֶּה דִּבְרֵי הַבְּרִית אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־
מֹשֶׁה לִכְרֹת אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ מוֹאָב
מִלְּבַד הַבְּרִית אֲשֶׁר־כָּרַת אִתָּם בְּחֹרֵב׃ פ

שביעי

DEUTERONOMIO XXVIII

t'accadrà di vedere. (68) Il Signore ti farà ritornare in Egitto sui bastimenti [dei trafficanti di schiavi], per quella via, della quale ti dissi: «Non la vedrai mai più»; e colà verrete esposti in vendita ai vostri nemici per schiavi e schiave, e non vi saranno compratori. (69) Son queste le parole del patto, ch'il Signore comandò a Mosè di stabilire coi figli d'Israel nel paese di Moàb, oltre al patto che aveva fatto con essi presso all'Orèb [Levitico XXVI].

כט

(א) וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר
אֲלֵהֶם אַתֶּם רְאִיתֶם אֵת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה
לְעֵינֵיכֶם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לְפַרְעֹה וּלְכָל־עֲבָדָיו
וּלְכָל־אַרְצוֹ׃ (ב) הַמַּסֹּת הַגְּדֹלֹת אֲשֶׁר רָאוּ
עֵינֶיךָ הָאֹתֹת וְהַמֹּפְתִים הַגְּדֹלִים הָהֵם׃ (ג) וְלֹא־
נָתַן יְהוָה לָכֶם לֵב לָדַעַת וְעֵינַיִם לִרְאוֹת

DEUTERONOMIO XXIX

XXIX

(1) Indi Mosè chiamò tutt'Israel, e disse loro: Voi avete veduto tutto ciò ch'il Signore ha fatto, sotto i vostri occhi, nella terra d'Egitto, a Faraone, ed a tutt'i suoi servi, ed a tutt'il suo paese; (2) Quelle grandi prove, ch'i tuoi occhi hanno vedute; quei grandi segni e miracoli. (3) Eppure il Signore non vi diede sino a quest'oggi mente da comprendere, ed occhi da vedere, ed orecchi da udire [cioè vi lasciaste spaventare dagli esploratori, e mancaste di fiducia in Dio, come se nulla aveste veduto di quei tanti miracoli, quasi non foste

(ג) ולא נתן ה׳: ואתם התבטלתם כאילו לא ראיתם, וע״כ ירחתם מיושבי כנען,

www.torah.it

וְאָזְנַיִם לִשְׁמֹעַ עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ (ד) וָאוֹלֵךְ אֶתְכֶם
אַרְבָּעִים שָׁנָה בַּמִּדְבָּר לֹא־בָלוּ שַׂלְמֹתֵיכֶם
מֵעֲלֵיכֶם וְנַעֲלְךָ לֹא־בָלְתָה מֵעַל רַגְלֶךָ׃
(ה) לֶחֶם לֹא אֲכַלְתֶּם וְיַיִן וְשֵׁכָר לֹא שְׁתִיתֶם
לְמַעַן תֵּדְעוּ כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ מפטיר
(ו) וַתָּבֹאוּ אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה וַיֵּצֵא סִיחֹן מֶלֶךְ־
חֶשְׁבּוֹן וְעוֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן לִקְרָאתֵנוּ לַמִּלְחָמָה
וַנַּכֵּם׃ (ז) וַנִּקַּח אֶת־אַרְצָם וַנִּתְּנָהּ לְנַחֲלָה
לָרְאוּבֵנִי וְלַגָּדִי וְלַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשִּׁי׃ (ח)
וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־דִּבְרֵי הַבְּרִית הַזֹּאת וַעֲשִׂיתֶם
אֹתָם לְמַעַן תַּשְׂכִּילוּ אֵת כָּל־אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן׃

DEUTERONOMIO XXIX

stati da Dio dotati di sensi e d'intelletto]. (4) Quindi vi feci andare quarant'anni per lo deserto. Le vostre vesti non vi si logorarono addosso, e la tua scarpa non si logorò sul tuo piede. (5) Pane non mangiaste, e vino ed altri liquori inebbrianti non beveste: affinchè conosceste ch'io, il Signore, sono il vostro Iddio. (6) Indi arrivaste a questo luogo, e Sihhòn re di Hheshbòn ed Og re del Basciàn ci uscirono incontro, a darci battaglia, e li battemmo. (7) E c'impossessammo del loro paese, cui demmo in retaggio ai Rubeniti ed ai Gadìti, ed a metà della tribù dei Manassiti. (8) Serbate dunque (nella mente) le parole di questo patto, ed eseguitele; così prospe-

פ פ פ נא (ט) אַתֶּם נִצָּבִים הַיּוֹם כֻּלְּכֶם
לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם רָאשֵׁיכֶם שִׁבְטֵיכֶם
זִקְנֵיכֶם וְשֹׁטְרֵיכֶם כֹּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל׃ (י) טַפְּכֶם
נְשֵׁיכֶם וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּקֶרֶב מַחֲנֶיךָ מֵחֹטֵב
עֵצֶיךָ עַד שֹׁאֵב מֵימֶיךָ׃ (יא) לְעָבְרְךָ בִּבְרִית
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וּבְאָלָתוֹ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
כֹּרֵת עִמְּךָ הַיּוֹם׃ שני (יב) לְמַעַן הָקִים־אֹתְךָ
הַיּוֹם ׀ לוֹ לְעָם וְהוּא יִהְיֶה־לְּךָ לֵאלֹהִים
כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר־לָךְ וְכַאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ

DEUTERONOMIO XXIX

rerete in tutto ciò che farete. (9) Voi siete rimasti oggi tutti davanti al Signore, Iddio vostro — i vostri capi (di migliaja, di centinaja ecc.), i vostri Capi di tribù, i vostri anziani e i vostri soprantendenti, tutti gli uomini d'Israel; (10) La vostra figliuolanza, le vostre donne, ed il forestiere vivente nel tuo campo; quegli che ti taglia le legna, e quegli che ti attigne l'acqua. — (11) Ad oggetto di accettare il patto del Signore, Iddio tuo, e la sua maledizione [contenuta nel Capo antecedente], ch'il Signore, Iddio tuo, pattuisce teco oggi. (12) In guisa ch'Egli ti costituisca oggi il suo popolo, e ch'Egli divenga il tuo Dio (tutelare), come ti promise, e

ולפיכך ותולך אתכם מ׳ שנה. (ט) אתם נצבים: לא מיאנו שעבו אמן לו עצו שום דבר להרחות שהם מקבלים הברית אבל בשם שבשאר שם לשמוע הקללות עד תמים עצו עצומים כמקבלים; זה טעם אתם נצבים ואח״כ הוא מדבר על מי שאולי לא בא שמה. לו הלך לו נאמנע. שבטיכם: כמו כן ידין עמו כאחד שבטי ישראל. ראשיכם

www.torah.it